

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Історичний факультет

Кафедра давньої та нової історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з діяльності ново-педагогічної та
навчальної роботи
Тарас ПШЕНИЧНИЙ
2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Історія України (середина XVII – XVIII ст.)

для студентів

галузь знань **03 Гуманітарні науки**
спеціальність **032 Історія та археологія**
освітній рівень **перший (бакалаврський)**
освітня програма **Історія України та культурна антропологія
(з поглибленим вивченням іноземних мов)**
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання **денна**
Навчальний рік **2021/2022**
Семестр **3**
Кількість кредитів ECTS **5**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**
Форма заключного контролю **іспит**

Викладач: Олексій Григорович Сокирко, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри давньої та нової історії України

Пролонговано: на 20 22 / 20 22 н.р. « 22 » 20 22
(підпис, ПІБ, дата)

на 20 ___ / 20 ___ н.р. (_____) « ___ » 20 ___
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Сокирко Олексій Григорович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри
давньої та нової історії України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри давньої та нової історії
України

 Віктор КОЛЕСНИК

Протокол № 11 від « 30 » 06 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол № 7 від « 16 » серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії Наталія ТЕРЕС

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформуванати базовий рівень знань з історії України періоду раннього Нового часу на основі здобутків сучасної вітчизняної та зарубіжної історіографії. Показати місце української компоненти Речі Посполитої, Козацького Гетьманату, а також у контексті загальноєвропейської історії означеного періоду.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати:* політичну історію доби Середньовіччя, виділити й обговорювати дискусійні й невирішені проблеми. Особливості розвитку політичних систем, соціального устрою, економічних моделей домодерного часу в Центрально-Східній Європі.

2. *Вміти:* вільно володіти елементарними методами критики історичних джерел, критичного осмислення історфографії.

3. *Володіти елементарними навичками* самостійного виявлення залежності соціально-політичних факторів історії від різних чинників внутрішнього та зовнішнього, а також ментального спрямування.

3. Анотація навчальної дисципліни. Курс передбачає ознайомлення студентів із сучасними інтерпретаційними моделями вивчення історії України ранньомодерної доби. Політичні, соціальні, економічні процеси, а також феномени культурного життя й повсякдення викладаються в рамках широкого соціо-культурного підходу на тлі загальноєвропейської історії, залученням порівняльного підходу з країнами Сходу та Заходу. Велика увага приділяється антропологічній складовій історії – ідентичності, мові, комунікаціям, світу повсякденного життя, міжкультурним контактам. Лекційний курс має виробити в студентів панорману картину бачення ранньомодерного часу в Україні, як самостійної соціо-культурної епохи, яка в короткі терміни акумулювала й адаптувала до практичного вжитку найважливіші здобутки європейської цивілізації, підготувавши її прорив у наступну історичну епоху.

4. Завдання (навчальні цілі) полягають у розвитку теоретичних та практичних компетенцій студентів стосовно вивчення історії України через призму різножанрових історичних джерел епохи; поглибленні **теоретичних знань** політичної, соціальної та ментальної історії та **вмінь** віднаходити в загальних процесах української історії «людський фактор» через антропологічний підхід до аналізу історичних процесів; розвинути **вміння** критичного ставлення студентів до усталених офіційних схем історичних періодів.

5. Результати навчання за дисципліною:

Код	Результат навчання	Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
1.1	<i>Знати:</i> основні події історичного минулого українських земель XVII – XVIII ст.	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Контрольна робота 1, екзамен</i>	20%
1.2	<i>Знати:</i> історію українського повсякдення та ментальних проявів соціуму на різних горизонтальних і вертикальних рівнях	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Контрольна робота 2 екзамен</i>	20%
2.1	<i>Вміти:</i> критично аналізувати джерела внутрішнього й зовнішнього походження щодо історії України XVII – XVIII ст.	<i>Семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Усне опитування, індивідуальне творче завдання,</i>	30%

			<i>екзамен</i>	
2.2	<i>Вміти:</i> аналізувати історичні джерела, на основі яких здійснюється реконструкція історичних процесів	<i>Семінарське заняття, самостійна робота</i>	<i>Усне опитування, індивідуальне творче завдання, екзамен</i>	30%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	2.1	2.2.
Програмні результати навчання				
ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.	+	+		+
ПРН 2 . Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.	+	+		
ПРН 3. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.	+		+	+
ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.	+		+	
ПРН 7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.	+	+		+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест) : РН 1.1. – 10 балів/ 6 балів
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.2. – 10 балів/ 6 балів
3. Оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях ЗМ1: РН 2.1. – 15 балів / 9 балів.
4. Оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях ЗМ2: РН 2.2 . – 15 балів / 9 балів.
5. Індивідуальне творче завдання з тем ЗМ1: РН1.1., 2.1. – 5 балів / 3 бали
6. Індивідуальне творче завдання з тем ЗМ2: РН1.2., 2.2. – 5 балів / 3 бали

* максимальний бал / пороговий бал

- підсумкове оцінювання:

- форма іспиту: письмова.
- максимальна кількість балів, які можуть бути отримані – 40, пороговий бал – 24.
- оцінюються такі результати навчання студентів: теоретичні знання курсу, критичні вміння аналізувати історичні документи та матеріали, здібності до розбору наукової літератури.

- форма проведення іспиту – письмова, види завдань - завдання білету триступеневі: теоретичне завдання - 30% (викласти історіографію проблеми з персоналізацією ідей та публікацій), практичне завдання - 30% (проаналізувати конкретне джерело на підставі класичних досліджень); творче завдання 40% (самостійно вирішити дослідницьку ситуацію).

- мінімальний пороговий рівень екзаменаційної оцінки, за якої іспит вважається складеним – **24 бали.**

- необхідна умова допуску до іспиту: студент не допускається до іспиту, якщо впродовж семестру набрав менше ніж **20 балів (критично-розрахунковий мінімум).**

Рекомендований мінімум допуску до екзамену – 36 балів.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані під час семінарів (усні опитування, письмові тести); бали, отримані за виконання творчих завдань; бали, отримані під час модульного контролю (за виконання тестових творчих завдань), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (екзамені), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу поділений на два змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-12, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 13-27.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (тести, усне опитування, творчі завдання) і підсумкове оцінювання (іспит).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (іспит) – максимум 40 балів)

Змістовий модуль 1. <i>Політична та соціо-культурна історія України перш. пол. XVII - XVIII ст.</i>	Змістовий модуль 2. <i>Життєвий світ України перш. пол. XVII - XVIII ст.</i>	Іспит
30 залікових балів (максимум)	30 залікових балів (максимум)	40 балів (максимум)

Семінарські заняття	Самостійна робота (індивідуальне завдання)	Модульний контроль	Семінарські Заняття	Самостійна Робота (індивідуальне завдання)	Модульний контроль	
15 (максимум)	5 (максимум)	10 (максимум)	15 (максимум)	5 (максимум)	10 (максимум)	

Індивідуальне творче письмове завдання студент подає викладачу на останньому семінарі кожного змістового модулю, зокрема творче завдання 1 – остання декада жовтня, творче завдання 2 – перша декада грудня.

Критерії оцінювання індивідуального завдання:

- * глибоке розкриття проблеми з представленням власної позиції – 5 балів;
- * тема розкрита, але без представлення власної позиції – 3-4 бали;
- * тема розкрита неповно – 2 бали;
- * тема розкрита поверхово, або лише один аспект – 1 бал.

Упродовж семестру оцінюється робота студента під час кожного семінару (виступ, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 0,5 до 3 балів.

Критеріями оцінювання відповіді під час семінару є:

- * повнота розкриття питання – 0,5 - 1 бал
- * логіка викладення матеріалу – 0,5 - 1 бал
- * використання основної й додаткової літератури – 0,5 бал
- * аналітичні міркування, вміння робити висновки – 0,5 бал.

Після завершення відповідно ЗМ1 і ЗМ2 проводяться **контрольні роботи** у формі тестів, зокрема Контрольна робота 1 (середина жовтня) і Контрольна робота 2 (початок грудня). Тестмістить 3 запитання, правильна відповідь на 1-е і 2-е з яких оцінюється в 3 бали, а на 3-є – в 4 бали.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються відповідно до чинних нормативних документів Університету.

Екзаменаційний білет містить три завдання, 1-е і 2-е з яких оцінюються в 15 балів, 3-є – в 10. Критеріями оцінювання відповіді є:

Критерії оцінювання перших двох запитань:

- * Відповідь повна, представлене власне бачення проблеми – 12-15 балів
- * Відповідь повна з власними оцінками, але наявні окремі несуттєві помилки при викладі фактичного матеріалу – 10-11 балів
- * Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання – 8-9 балів
- * Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми – 6-7 бали.
- * Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу – 3-5 бали.
- * Відповідь має значні помилки, або відсутня – 1-2 бал.

Критерії оцінювання третього запитання:

- * Відповідь повна, представлене власне бачення проблеми – 10 балів
- * Відповідь повна з власними оцінками, але наявні окремі несуттєві помилки при викладі фактичного матеріалу – 7-8 балів

* Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання – 5-6 балів

* Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми – 3-4 бали.

* Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу – 2 бали.

* Відповідь має значні помилки – 1 бал.

Умовою допуску до екзамену є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум** для допуску до іспиту – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостій на робота
<i>Розділ 1. Політична та соціо-культурна історія України перш. пол. XVII - XVIII ст.</i>				
1.	Тема 1. Ранній Новий час в Україні та Європі: загальна характеристика епохи. Історіографічні моделі та дискусії	2	-	3
2.	Тема 2. Козацька революція середини XVII ст. та утворення Козацького Гетьманату.	2	4	3
3.	Тема 3. Гетьманщина, її устрій та політичний розвиток в другій половині XVII – на початку XVIII ст.	2	8	3
4.	Тема 4. Україна-Русь та її становище у Речі Посполитій в другій половині XVII – на початку XVIII ст.	4	-	3
5.	Тема 5. Україна та імперії Центрально-Східної Європи наприкінці XVII – XVIII ст.	4	-	3
6.	Тема 6. Форми політичної організації та активності українських еліт.	4	-	3
7.	Тема 7. Ранньомодерні трансформації в Україні та їх результати.	4	-	4
8.	Індивідуальне творче завдання 1	-	-	3
9.	Контрольна робота з тем ЗМ1	-	2	-
<i>Розділ 2. Життєвий світ України перш. пол. XVII - XVIII ст.</i>				
13.	Тема 11. Географічний простір України-Руси і його освоєння.	2	-	3
14.	Тема 12. Економіка, господарство й торгівля. Влада і власність	4	-	3
15.	Тема 13. Місто й село.	2	4	3
16.	Тема 14. Церковно-духовне життя: інституційно-адміністративний, обрядовий та ментальний аспекти.	4	-	3
17.	Тема 15. Війна і мир	2	-	3
18.	Тема 16. Висока й популярна культура	2	6	3
19.	Тема 17. Матеріальні умови життя й повсякденна рутинна	2	4	3
24.	Індивідуальне творче завдання 2	-	-	10
25.	Контрольна робота з тем ЗМ2	-	2	-
Всього за семестр		40	30	80

Загальний обсяг **150 год.**, в тому числі:
Лекцій **40 год.**
Семінари **30 год.**
Самостійна робота - **80 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Брехуненко В. Східна брама Європи. Козацька Україна середини XVII - XVIII ст. Київ: Темпора, 2014
2. Горобець В. «Волимо царя східного». Український гетьманат і російська династія до і після Переяслава. – К.: Критика, 2007.
3. Грушевський М.С. Історія України-Руси. – Т.7-10. – К., 1991-1996.
4. Історія Центрально-Східної Європи. - Львів, 2001.
5. Камінський А. Історія Речі Посполитої, як історія багатьох народів, 1505 – 1795 /Пер.з польськ. – К.: Наш Час, 2011
6. Когут З. Коріння ідентичності. Студії з ранньомодерної та модерної історії України. К., 2004.
7. Когут З. Російський централізм і українська автономія. Ліквідація Гетьманщини, 1760–1830. – Київ, 1996
8. Плохій С., Крижанівський О. Історія церкви та релігійної думки в Україні у 3. кн.: - Кн.3: Кінець XVI – середина XIX ст. - Київ: Либідь. 1994
9. Плохій С. Наливайкова віра. Козацтво та релігія в ранньомодерній Україні. – Київ: Критика, 2005.
10. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусії - К.: Критика, 2015.
11. Чухліб Т. Гетьмани і монархи. Українська держава в міжнародних відносинах 1648—1714 рр. – Київ - Нью-Йорк, 2003
12. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. К., 2005

Додаткові:

1. Балабушевич Т. А. Аграрна історія Галичини другої половини XVIII ст. – К.: Наук. думка, 1993.
2. Волошин Ю. Козаки і посполиті: Міська спільнота Полтави другої половини XVIII ст. - Київ: К.І.С., 2016.
3. Заруба В. Адміністративно-територіальний устрій та адміністрація Війська Запорозького у 1648 – 1782 рр. – Дніпропетровськ: Ліра, 2007
4. Делімарський Р. Магдебургське право у Києві. - К.: Видавничий Дім «Соборна Україна», 1996.
5. Інкін В. Сільське суспільство Галицького Прикарпаття у XVI–XVIII ст.: Істор. нариси. Львів, 2004.
6. Історія українського козацтва: Нариси у двох томах. – Київ: Видавничий дім «Киево-Могилянська академія», 2006. – Т.1-2.
7. Історія української культури. Т.2-3. Київ: Наукова думка., 2001.
8. Капраль М. Національні громади міста Львова XVI-XVIII ст. (соціально-правові взаємини). – Львів, 2003.
9. Крикун М. Адміністративно-територіальний устрій Правобережної України в XV–XVIII ст.: кордони воєводств у світлі джерел. – Київ, 1993.
10. Крикун М. Між війною і радою: козацтво правобережної України в другій половині XVII – на початку XVIII століття. Статті і матеріали.– Київ, 2006.
11. Крикун М. Брацлавське воєводство в XVI–XVIII століттях: Статті і матеріали. – Львів, 2008.

12. Маркіна В. Магнатское поместье Правобережной Украины второй половины XVIII века (социально-экономическое развитие). Київ, 1961;
13. Маркіна В. Крестьяне Правобережной Украины: конец XVII – 60-е годы XVIII ст. Київ, 1971;
14. Маслійчук В. Козацька старшина слобідських полків другої половини XVII – першої третини XVIII ст. – Харків, 2009
15. Маслійчук В. Провінція на перехресті культур: Дослідження з історії Слобідської України XVII – XIX ст. – Харків, 2007
16. Наливайко Д. Очима Заходу. Рецепція України в Західній Європі 11-18 ст. К., 1998.
17. Шевченко І. Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку 18 ст. Львів, 2001.
18. Чухліб Т. Козаки і татари. Українсько-кримські союзи 1500 – 1700-х років. - Київ: Видавничий дім Києво-Могилянська академія, 2017
19. Яковенко Н.М. Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні в 16-17 ст. К., 2002.
20. Яковлів А. Український кодекс 1743 року "Права, по котрым судится малоросійській народ" : Його історія джерела та систематичний виклад змісту / А. Яковлів. - Мюнхен : Заграва, 1949
21. Яковлів А. Україно-москосковські договори 17 – 18 століть. – Варшава, 1934.
22. Яременко М. «Академіки» та Академія. Соціальна історія освіти й освіченості в Україні XVIII ст. – Харків: Акта, 2014.
23. Яременко М. Київське чернецтво XVIII ст. – Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007